

ЕНЮ КЮВЛИЕВ

БИКЪТ

chitanka.info

На много места съм бил ратай. Ама да не ти дава господ да слугуваш у чорбаджи Златил. Дали защото името му беше такава, ама за злато, за пари род забравяше, свои погубваше. Нямаше човек, комуто да не беше сторил зло. Ратаите си биеше за нищо, пъдеше ги и не им плащаше. И никой нищо не можеше да му стори, защото турците бяха зад гърба му. Но от всички най-много си патеше малкото ратайче Стоилчо. То беше оставено в чорбаджийската къща да помага на жените, да носи по къра хляб на работците или онбашията Юмер ага на ракия да кани. И нали цял ден из къщи се въртеше, все него хокаха, все от него яда си вадеха. За нищо като го забере чорбаджи Златил с чепатия бастун, налага го, като че не човек, а тъпан бие. Пищи онова дете, а Златил крещи:

— Тук!

И маха с бастуна.

Мераклия човек беше чорбаджи Златил. Най-хубавия добитък в Дикана той имаше. Турците му бяха приятели и му позволяваха да си има и охранени коне, и волове, и крави. Ала най-голям му беше меракът за бици. По два-три държеше, колкото да правят пакост на село. Като ги пуснеше, всички се изпокриваха. А децата цял ден се не показваха навън.

Хеле по едно време докара от долните села един бик — луд и буен, — та селото пропищя от него. Колко добитък осакати, колко хора щяха да станат зян! Добре че по нашия кър има много дървета. Само там подгонените намираха спасение.

Когато го докара най-напред, сбра на цяло село мъжете да му помогнат, докато вкара разлютения бик в обора. Помня: тогава по широкия зид на чорбаджийския двор се бе покачил сума народ да вика и маха с тояги, а по-храбрите бяха влезли в двора и с дълги пръти мъчеха да накарат бика да влезе в обора. А той, озверил се, навел глава малко настрани, ги гледа с бялото на очите, гледа ги, па като се спусне — разпръсне ги като пилци. Хвърляха прътите храбрите мъже и до един побягваха на сайванта. А разяреният бик — по тях. Веднъж дори се покатери по стълбището. Харно, че се счупи едно стъпало, а то иначе, ако беше се покачил горе, кой знае какво чудо щеше да стори!

Намесиха се тогава стари хора.

— Златиле — рекоха те, — остави, не дразни добичето. Със сила няма да влезе. Нека се разотидат всички. Като се поуспокои и огладнее,

сам ще потърси обора. Тогава да има един човек да изтича и да затвори вратата.

Тъй и стана. Разотидоха се всички. А бикът сякаш само това и чакаше. Порови, попръхтя още малко из двора, па като го напече слънцето и около ушите му забръмчаха мухи, размаха глава и се прибра в хладния обор.

Чорбаджията го видя, повика Стоилчо и рече:

— Сега иззад сенника, иззад сенника иди блъсни вратата, замандали я и бягай...

След някой ден, когато стари хора се отбиха при чорбаджията и го попитаха за бика, той рече:

— Успокой се, къде ще ходи! Стоил пращам да го храни.

— Не бива — рекоха хората — да пращаш детето. Лош добитък са това биците. Може да му стори нещо, да го набоде, я да го убие.

— Кого да пратя, когато другите не рачат! Аз ли да ида?

— Ама дете е, може да...

— Голяма работа! Господ си нямал грижа за него, та взел баща му и майка му, че аз ли? Затова го храня и му плащам.

И остана да си гледа бика Стоилчо сирачето, а като застудя, прибра се и да спи на топличко при него в яслата. А бикът укротя. Взе да влиза при него и Златил. И радваше се той, че в нашенско по-хубав бик от него няма.

А страшното добиче свикна със Стоилчо и го следеше като куче. Обикна го и сирачето и погнеше ли го Златил да го бие, бягаше при бика. Когато за първи път Стоилчо избяга там, Златил дотърча до обора, заприщи с две ръце вратата и викна:

— Нагоди ли ми се! Сега да те видя накъде ще бягаш!

Но като рече да прекрачи прага, бикът така грозно изрева и дръпна синджира, че Златил не видя кога се намери на сайванта.

— Хааа, затова ли избяга при него? — викаше разлютеният чорбаджия. — Но чакай! Няма да отървеш боя!

И вечерта чорбаджията би Стоилчо безмилостно на двора.

Да бяхте тогава там да чуете как бикът ревеше в обора и дърпаше синджира...

Един ден чорбаджията би много Стоилчо. Не зная защо.

После го повика вкъщи и след малко гледам — сирачето излезе с нещо свито под мишницата и отиде някъде.

Мина колкото мина, чорбаджията слезе бавно и тежко, както той си вървеше, дойде при мене и ми каза да изкарам и да напоя бика.

Напълних коритото. Но като отворих вратата на обора, бикът така силно дръпна синджира и тъй страшно извъртя очи към мене, че аз се уплаших и се върнах назад. Но ме достраша от чорбаджията, който чакаше до кладенеца, за да свири на бика, докато се напие, та приседнах, потупах настръхналото добиче по гърба и влязох. А бикът наведе глава и зачака да го отвържа. Но като го изведох на двора и видя чорбаджията да затъква коритото, че подлизваше, дръпна се лудо и докато намисля какво да правя, налетя връз него, закачи го за пояса с късите си рога и го метна като дрипа зад гърба си. Спуснах се да отбраням, но бикът се обърна към мене. Аз скочих върху колата, а оттам — на кочината, че на зида.

В това време се чуха писъците на чорбаджийката и трите ѝ дъщери. А бикът се върна, че като започна да мятка отново чорбаджията! После се заразстъпва настръхнал около кладенеца.

Насъбраха се хората, които чуха писъците, покачиха се на зида и се развикаха. А Златил лежи смазан до кладенеца, вдига с мъка ръка, сочи бика и дава знак да го застреляме. Но смееше ли някой да мине през двора и да отиде за пушката? Очите на бика бяха все в нас. А другите нямаха пушки. Наскоро Златил беше пошушнал на Юмер ага, че в село слизат комити, и заптиетата претърсиха къщите и де какво намериха — прибраха. Та чак и ножовете, с които хората си режиха хляб! Пък онбашията и заптиетата се бяха запилели някъде — напусто търчаха да ги търсят.

А жените пицят от къщи, та селото цепят.

В това време от невиделица влезе в двора Стоилчо.

— Стоилчо! Назад, Стоилчо! — развикаха се събраните.

— Стоилчооо! Стоилчооо! Отиде господарят ти, Стоилчо... — провикнаха се в един глас жените.

Стоилчо изведнъж разбра всичко. Той се спусна към бика, който пръхтеше и ровеше до кладенеца. А бикът, като усети, че някой иде, трепна, наежи се и се накани да налети. Но като видя Стоилчо, сведе покорно глава и тръгна към него. Стоилчо хвана окаляния синджир и поведе бика, а чорбаджията — ни жив, ни мъртъв — извърщаше очи и гледаше учуден.

Чак когато Стоилчо затвори вратата на обора и я замандали, събраните се спуснаха при чорбаджи Златил. Що рев, що писъци бяха! Па го вдигнаха и отнесоха вкъщи. А той — на пита. И думаха всички, че няма да го бъде, но лошав човек мре ли лесно! Много се мъчи, като куче, но оздравя. Ама и откъде му не викаха чакръкчи^[1], счупеното да наместят, какви ли не баби с мехлеми идваха. И забелязаха всички, че чорбаджията се промени. Стана благ и хрисим — да му се чудиш.

— Докога ли ще е? — питахме се ние.

А когато се привдигна, сбра ни един ден всички, повика и Стоилчо, па рече:

— Стоиле, моето момче! Много греховен съм пред тебе, чедо! Бил съм те, хокал съм те. Де да ми мине през ума, че ти ще ми спасиш живота... От оная страшна случка едно разбрах. Чак когато човек види смъртта в очите, тогава му идва умът и разбира кое е редно и кое не е. В оня страшен час аз разбрах, че всичко тук остава и че само доброто се помни. И реших, синко, да ти сторя едно добро, дано забравиш злото, което съм ти струвал. Вземи бика. Нека стане твой. Вземи и шутия вол, че му приляга за еш. Харизвам ти и всичката земя над Кабата камъни. Ето и тези пари. Изгради си къща, работи земята и се помъчи да забравиш лошото. Бог да ти дарува здраве и късмет, дом да събереш и читава челяд да отхраниш!

И обърна се сърцето на чорбаджи Златил. Много добро стори след това. С турците се скара за хората, та дано стари грехове плати, при Бога чист да се яви.

А Стоилчо преора три пъти широката мера, очисти камъните и направи една нива, дето селото не бе виждало. И забогатя много. Най-големите къщи сега в Диканка са неговите. А челяд отвъди такава, каквата чорбаджи Златил от сърце му пожела: неговите синове са начело на всички работи в село.

---

[1] Хора, които поправят счупено, изкълчено, навехнато. — Б. а.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.